ዐፄ ምኒሐክ እና የኢትዮጵያ አንድነት

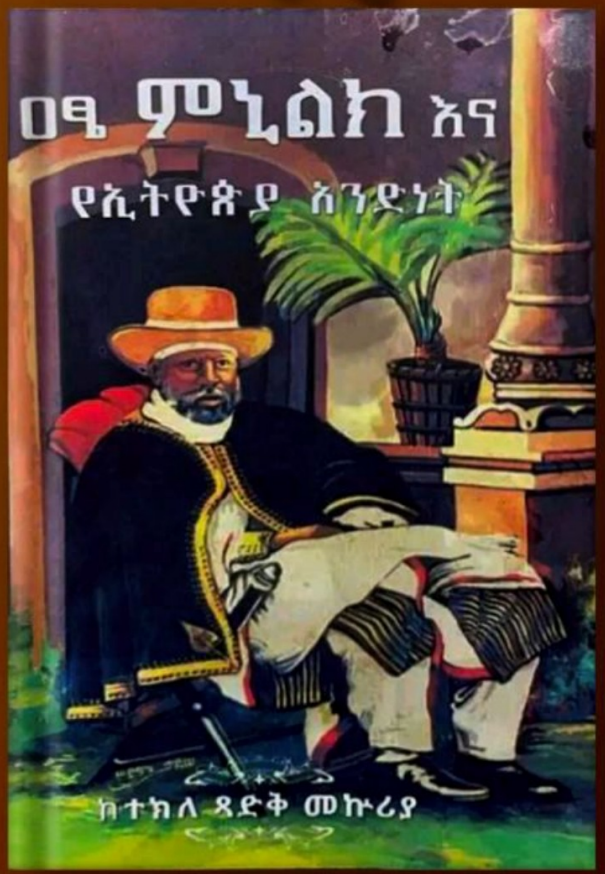

ETHIO BOOKS DELIVERY
+251 939837265

በ ተ ክ ሉ ጻ ድ ቅ መ ኩ ሪ ያ

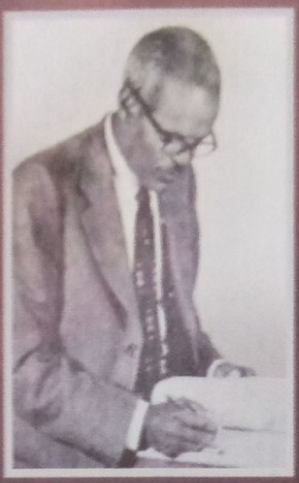

- የታሪክ ሊቁ -

ተክለ ጻድቅ መኩሪያ

መኩሪያ 1 ቀን 1906 በሸዋ (ሰሜን ሸዋ) በተጉለትና ቡልጋ አውራጃ በጊናጋር ወረዳ፣ በአሳግርት ልዩ ስሙ አቆዳት በሚባል ስፍራ ተወለዱ። ወደ አዲስ አበባ መጥተው የመጀመሪያ ትምህርታቸውን በአማርኛና በግዕዝ ካጠናቀቁ በኋላ በቀድሞ ተፈሪ መኮንን ትምህርት ቤት የፈረንሳይኛ ትምህርት ተምረዋል።

******

ለኢጣሊያ የወረራ ዘመን ሦስት ዓመታት በግዞት በሶማሊያ ቆይተዋል። ከዚያም ኢትዮጵያ ከኢጣሊያ አገዛዝ ነፃ እንደወጣች በሀገር ውስጥና በውጭ ሀገር በአስተዳደርና በዲፕሎማሲ መስክ አገልግለዋል።

አቶ ተክለ ጻድቅ መኩሪያ በኢትዮጵያ የንባብና የትምህርት ዓለም በስፋት የሚታወቁት ጽፈው ባዘጋጇቸው እጅግ ግዙፍ በሚባሉ መጻሕፍቶቻቸው ነው። በቀደመው ዘመን ላይ ለትምህርት ቤቶች የታሪክ መማሪያ በአምስት ቅጽ የታተሙት መጽሐፍቶቻቸው ነበር የሚያገለግሉት። የኢትዮጵያን ታሪክ ከማንም በበለጠ መልኩ የጻፉ ሰው ናቸው። ምክንያቱ ደግሞ እርሳቸው የኢትዮጵያን ታሪክ ለባለታሪኩ ለኢትዮጵያ ሕዝብ በመጻፍ ይታወቃሉ። የእርሳቸው ዘመን ላይ የነበሩ የታሪክ ምሁራንም ሆኑ አሁን ያሉት ምሁራን በአብዛኛው የሚጽፉት በውጭ ሀገር ቋንቋ ነው። እርሳቸው ግን ለኢትዮጵያዊ ወገናቸው ውብ በሆነ የአጻጻፍ ስልታቸው ሲጽፉለት ኖረው ------ ከዚህ ዓለም በሞት ተለይተዋል።

ከታሪክ ጸሐፊነታቸው በተጨማሪ በመንግሥት አስተዳደር ውስጥ ብዙ አገልግለዋል። ኮማሊያን ወረራ በኋላ ከ 1934ዓ.ም እስከ 1935ዓ.ም በመዝገብ ቤት ሹምነትና በሚኒስትር ጸሐፊነት ሠርተዋል። ከ1935-1966ዓ.ም ደግሞ የምድር ባቡር ዋና ተቆጣጣሪ፣ በፓሪስ የኢትዮጵያ ኤምባሲ ዋና ጸሐፊ፣ የጡረታ ሚኒስቴር ዋና ዳይሬክተር፣ በረዳት ሚኒስትርነት ማዕረግ የብሔራዊ ቤተመዛግብት ወመዘክር ዋና ኃላፊ፣ በሚኒስትር ማዕረግ በእየሩሳሌም ቆንስል፣ በቤልግሬድ የኢትዮጵያ አምባሳደር ሆነው አገራቸውን አገልግለዋል። የዐፄ ኃይለ ሥላሴ ስርዓት በኃይል ከተወገደ በኋላም በዘመነ ደርግ እስከ 1967ዓ.ም አጋማሽ ድረስ የትምህርትና የባሕል ሚኒስትር ሆነው ማገልገላቸውን ታሪካቸው ያወሳል። ከዚያም በጡረታ ተገለሉ።

እኚሁ ታላቅ ኢትዮጵያዊ ለንባብ ያበቋቸውን የኢትዮጵያን የታሪክ መጻሕፍት በአብዛኛው የጻፉት በመንግሥት ሥራ ላይ እያሉ ነው።

ዐፄ ምኒልክ

እና

የኢትዮጵያ አንድነት

በ

ተከለ ጻድቅ መኩሪያ

አዲስ አበባ
ኢትዮጵያ

ADDIS ABABA
ETHIOPIA

መብቱ በሕግ የተጠበቀ ነው
ALL RIGHTS RESERVED

እንደ ማስገንዘቢያ ለአንባብያን

ይህ መጽሐፍ ለሕትመት በተዘጋጀበት ዘመን የአንዳንድ አካባቢዎችና የብሔረሰቦች የነበሩ ስሞችና ቃላትን ለዚህኛው ዘመን በሚስማማ መልኩ ለመቀየር የሞከርን ሲሆን ምንአልባትም ቃላቶቹን በምናርምበት ወቅት ያልተስተካከሉ ቃላት ቢያጋጥምም... ይቅርታ እየጠየቅን እርማትዎንና አስተያየትዎን ከታች በምታገኙት የስልክ ቁጥር ወይም ኢሜይል ገጹንና ምዕራፉን በመግለፅ መልዕክቶን ቢልኩልን ምስጋናችን የላቀ ነው::

ለዚህኛው ሕትምት
የሽፋን እና ውስጥ ገጽ ቅንብር ሙሉቀን አሥራት -
09134500
Email.miknasrt@yahoo.com

የቃላት እርማት - ፍቅረስላሜ ዘገየ - 0920745947

የሽፋን ሥዕል — ሥዩም ታደሰ (ቦሌ ማተሚያ ቤት)

ማ ው ጫ

አርእስት ገጽ

መታሰቢያ 13

ማመልከቻ 15

መቅድም 17

ክፍል አንድ

የዐፄ ምኒልክ ዘመነ መንግሥት አገዛዛመር

ምዕራፍ 1

የደጃዝማች ምኒልክ ከመቅደላ ማምለጥ—ከአቶ በዛብህ ጋር ተዋግተው ማሸነፋቸው—የሸዋ ንጉሥ መባላቸው 23

ምዕራፍ 2

የንጉሥ ምኒልክ ጉዞ ወደ ወሎ — ያዬ ዮሐንስ ዕረፍት መሰማት — ለምኒልክ የገቡላቸው መሳፍንትና መኳንንት 31

ምዕራፍ 3

የኢጣልያ መንግሥት ከውጫሌ ውል በፊት ካዬ ምኒልክ ጋር ያደረገው ስምምነት 37

ምዕራፍ 4

የኢጣሊያ ጦር ከረንንና አሥመራን ስለመያዙ—በኢጣሊያና በኢትዮጵያ መካከል የተደረገ የውጫሌ ውል 41

ምዕራፍ 5

የደጃዝማች መኰንን ጉዞ ወደ ሮማ—ከጠቅላይ ሚኒስትሩ ከፍራንቼስኮ ክሪስፒ ጋር ያደረጉት ስምምነት 53

ምዕራፍ 6 63

የሹም ተምቤን ምርጫና የእንደርታው የባልጋዳ አርአያ ቤት

ምዕራፍ 7

የንጉሥ ምኒልክ ሥርዓተ ንግሥ—ወደ ትግሬ ያደረጉት ጉዞ—
የራስ መንገሻ ላዔ ምኒልክ መግባትና በትግሬ የተደረገ
ሹም ሽር 69

ክፍል ሁለት

የኢትዮጵያና የኢጣልያ ጠብ

ምዕራፍ 8

ከውጫሌ ውል ውስጥ 17ኛው አንቀጽ ያበቀለው ጠብ... 77

ምዕራፍ 9

አንቶኔሊ ያቀረበው የማስፈራሪያና የማባበያ ማስታወሻ
ፍሬቢስነት 89

ምዕራፍ 10

ድርጎ በገጸ በረከት አንጻር 97

ምዕራፍ 11

በ17ኛው አንቀጽ አለመሳካት የነአንቶኔሊ ወደ አገራቸው
መመለስ 103

ምዕራፍ 12

የውጫሌ ውል በግራዝማች ዮሴፍና በግለኞች ላይ ያደረ
ሰው ችግር 109

ምዕራፍ 13

ከነአንቶኔሊ መመለስ ወዲህ የኢጣልያኖች አያያዝ—
የራስ መንገሻና የጦሩ ጋንዶልፊ መረብ ላይ መስማማት 113

ምዕራፍ 14

የኢጣልያን መንግሥትና ራስ መንገሻን ለማለያየት የተደረገ የፖለቲካ ዘዴ—ኢጣልያኖች መንገሻን ከድተው ወደ ምኒልክ እንደሮጉ 125

ምዕራፍ 15

የነፌታውራሪ ጉልላቴ አድማ — የራስ መንገሻ ምሕረት ጠይቀውና ታርቀው ወደ ዐፄ ምኒልክ መግባት 135

ምዕራፍ 16

የኮሎኔል ፍሬዲሪኮ ፒያኖ መላክና ምንም ፋይዳ ሳያገኝ ወደ መጣበት መመለስ 145

ምዕራፍ 17

የደጃች ባሕታ ሐጐስ ከኢጣልያኖቹ ጋር በኃይላ ተዋግተው መሞት 153

ምዕራፍ 18

በኢትዮጵያ የተሠራጨው የኢጣሊያኖች የስለላ ሥራ... 161

ምዕራፍ 19

የሸኔራል ባራቲዬሪ ዓድዋ መምጣትና መመለስ — ራስ መንገሻና ኢጣልያኖች ከዓቲትና ሰንዓፌ ላይ ያደረጉት ጦርነትና የራስ መንገሻ መሸነፍ 171

ምዕራፍ 20

የገኔራል ባራቲዬሪ ሮማ ደርሶ መመለስ 179

ምዕራፍ 21

የደብረ ኃይላ ጦርነት 183

ምዕራፍ 22

የኢጣልያ መንግሥት የኢትዮጵያን መሳፍንት ከፋፍሎ ለማስነሣት ያደረገው የመጨረሻ ሙከራና ያፄ ምኒልክ ያጸፋ መልስ 189

ምዕራፍ 23

ስለ ዋግሹም ብሩ መያዝ — ስለ መሐንዲሱ ካፑቺ መታሰር 197

ምዕራፍ 24

የኢትዮጵያና የመስኮብ ግንኙነት 207

ክፍል ሦስት

የኢትዮጵያና የኢጣሊያ ጦርነት

ምዕራፍ 25

የክተት ዓዋጅ—የንጉሠ ነገሥቱ ጉዞ ወደ ትግራ—ወታደራዊ ድርጅትና አቅዋም 223

ምዕራፍ 26

በራስ መኰንን አዝማችነት ግንባር ቀደም የሆነው ጦር አላጌ ስለ መድረሱ—ራስ መኰንን ከጄኔራል ባራቲዬሪና ከማጉር ቶዜሊ ጋር የተጻጻፉዋቸው ደብዳቤዎች 241

ምዕራፍ 27

የአምባ አላጌ ጦርነትና ድሉ 251

ምዕራፍ 28

የዳግማዊ ምኒልክና የሠራዊታቸው መቀሌ መግባት — የኢትዮጵያ ድርጅትና የጦር ኃይል 265

ምዕራፍ 29

የመቀሌ ምሽግና ማጉር ጋልያኖ—ከኢጣሊያ አገር የሚላከው ጦርና በምክር ቤት የተደረገ ክርክር 273

ምዕራፍ 30

የንጉሠ ነገሥቱ ጦር አሠፋፈር — በመቀሌ ምሽግ የመጀመሪያው ጦርነት 283

ምዕራፍ 31

በመቀሌ ምሽግ ለሁለተኛ ጊዜ የተደረገው ጦርነት— ምሽጉን በሰላም ለማስለቀቅ የተደረገ ስምምነት 287

ምዕራፍ 32

የመቀሌው ጦርነት በኛ በኩል ባለው ሰነድ— የማጕር ጋልያኖ ጦር ከመቀሌ ወደ አዲግራት መሔድ 297

ክፍል አራት

የዓድዋ ጦርነት

ምዕራፍ 33

የኢትዮጵያ ጦር ከመቀሌ ወደ ዓድዋ መዛወር ስለ እርቅ ጉዳይ ማጕር ሳልሳ ተልኮ ወደ ዐፄ ምኒልክ እንደ መጣ .. 307

ምዕራፍ 34

የነራስ ስብሐት ወደ ኢትዮጵያ ጕራ መመለስ— የአንቶኔሊ ማስጠንቀቂያ— የኢትዮጵያ ጦር በሜዳ፣ የኢጣሊያ ጦር በምሽግ ለወጊያ ስለ መፈላለጋቸው 319

ምዕራፍ 35

የኢጣልያኖች ተታላይነትና የጄኔራል ዳቦርሚዳ ደብዳቤዎች 335

ምዕራፍ 36

የመጨረሻው የኢጣሊያኖች ተስፋ ልጅ ጉግሣ ዳርጌ ... 341

ምዕራፍ 37

የአውሳ ጦርነትና የመሐመድ አንፋሪ መሸነፍ 345

ምዕራፍ 38

በኢጣሊያኖች ዘንድ የጦርነት ምክር— በሰላይ ተታለው ከምሽግ ወጥተው ለመዋጋት እንደ ቆረጡ 355

ምዕራፍ 39

የዋናው ጦርነት አዘጋጃመርና ፍጻሜ በጸሐፊ ትእዛዝ ገብረ ሥላሴ ጽሑፍ 365

ምዕራፍ 40

የኢጣሊያኖች የሌሊት ጉዞ—የግራው አዝማች ጦር መደምሰስ—የአርበኛው ጦር አበጋዝ የፊታውራሪ ገበየሁ አሟሟት—የጌኔራል አልቤርቶኒ መማረክ 377

ምዕራፍ 41

የመጀመሪያው ብርጌድ ጦር ተዋግቶ ስለ መሸነፉ—የጌኔራል አሪሞንዲና የኩሉኔል ጋልያኖ ፍጻሜ 389

ምዕራፍ 42

የቀኝ አዝማቹ የብርጌድ ጦር ተዋግቶ መሸነፍ—የጌኔራል ጉሴፔ ዳቦርሚዳ አሟሟት 397

ምዕራፍ 43

የዳግማዊ ምኒልክ ከጦሩ ግንባር ወደ ሠፈር መመለስ .. 407

ምዕራፍ 44

በዓድዋ ጦርነተ ከኢትዮጵያ ወገን የሞቱትና የቆሰሉት 413

ምዕራፍ 45

የኢጣልያ ጦር መፍረስና ቅጥ ያጣ ሽሽት 423

ምዕራፍ 46

ሌተና ጌኔራል አንቶኒዎ ባልዲሠራ አዲስ ጦር ይዞ ምጥዋ እንደገባ — ማገር ቶማሶ ሳልሳ ስለ ዕርቅ ጉዳይ ወደ ምኒልክ እንደመጣ — ሌተና ሮቬርሲ ባይኑ የተመለከተው የኢትዮጵያ ሠፈር — የዕርቁ ለጊዜው አለመሳካት 431

ምዕራፍ 47

የዓድዋ ድል በኢጣልያና በአውሮፓ ተሰምቶ ያደረሰው ስሜትና ረብሻ 445

ምዕራፍ 48

የፌኔራል ባሩቲዬሪ ፍጻሜ 453

ምዕራፍ 49

በምክር ቤት የተነሣው ሁካታ—በሮማ የመንግሥት ለውጥ —ያዲሱ መንግሥት አዲስ ፖለቲካ — የክሪስፒ ፍጻሜ 459

ምዕራፍ 50

ዳግማዊ ምኒልክ መረብን አልፈው ያልሔዱበት ምክንያት 469

ምዕራፍ 51

የኢጣሊያ ወታደር በሆኑት ያገር ተወላጆች ላይ የተፈጸመው ቅጣት 477

ምዕራፍ 52

የምሥራች ለሙሴ ሞንዶን—የስሞታ ደብዳቤ ለሮም ጳጳስና ለመስኩብ ንጉሠ ነገሥት 485

ምዕራፍ 53

የኢጣሊያ ምርኮኞችና ወደ አዲስ አበባ ጉዟቸው ... 495

ምዕራፍ 54

የንጉሠ ነገሥቱ ወደ አዲስ አበባ መመለስ—ያዲስ አበባው አቀባበል 501

ምዕራፍ 55

የአዲግራት ምሽግ መለቀቅ 509

ምዕራፍ 56

የመስኩብ የቀይ መስቀል ሐኪሞች አዲስ አበባ መድረስና ያበረከቱት የሕክምና አገልግሎት 517

ምዕራፍ 57

ስለ ምርኮኞች ነጻነት የሮማ ሊቀ ጳጳስ ልዮን 13ኛና ዳግማዊ ምኒልክ የተለዋወጡዋቸው ደብዳቤዎች 523

ምዕራፍ 58

ማዦር ቼዛሬ ኔራሲኒ የመዋዋል ሥልጣን ተቀብሎ ወደ አዲስ አበባ እንደ መጣ. 531

ምዕራፍ 59

የጦርነቱ ኪሣራ ጥያቄ—በኢትዮጵያና በኢጣሊያ መካከል የተደረገው ውል 537

ምዕራፍ 60

የምርኮኞቹ አኗኗር ፣ ስለነርሱ የተደረገው ስምምነት—ስለ ወጣው የኪሳራ ገንዘብና የምርኮኞቹ አገራቸው መግባት 541

ምዕራፍ 61

ከዓድዋ በኋላ የኢትዮጵያ ነጻ መንግሥትነት በይፋ መደ ላደል — የኃያላን መንግሥታት እንደራሴዎች ወደ አዲስ አበባ መምጣትና ያቀባበሉ ሥነ ሥርዓት 549

ምዕራፍ 62

የራስ መንገሻ ዮሐንስ መከዳትና አንኮበር መታሰር .. 559

ምዕራፍ 63

ከውጭ መንግሥታት ጋር የተደረጉት ውሎች—የሦስቱ መንግሥታት የክፍፍል ስምምነት 565

ምዕራፍ 64

ዓድዋ ያስገኘው ዓለም አቀፋዊ ዕውቂያና የወሰን ስምምነት 571

ክፍል አምስት

ከዓድዋ በኋላ የልማት ሥራ አወጣጠን

ምዕራፍ 65

ለልማት ሥራ ተባባሪዎች 575

ምዕራፍ 66

ባለሞያ ንጉሠ ነገሥት—ልዩ ልዩ የሥልጣኔ ውጥን .. 585

ምዕራፍ 67

የመገናኛ መስመር ፣ የምድር ባቡር ፣ የመንገድና የስልክ መዘርጋት—የኦቶሞቢል መታየት 593

ምዕራፍ 68

ያፄ ምኒልክና የንጉሥ ተክለ ሃይማኖት የቅርብ ግንኙነት 601

ምዕራፍ 69

የራስ ዳርጌ ፣ የንጉሥ ተክለ ሃይማኖትና የራስ መኰንን ሞት 607

ምዕራፍ 70

የዓድዋ የሰባተኛው ዓመት የድል በዓል አከባበር 615

ክፍል ስድስት

የንጉሠ ነገሥቱ መታመም

ምዕራፍ 71

ያፄ ምኒልክ በሕመም መውደቅ — የጀርመን ወኪሎችና ሐኪሞች ችግር መፍጠር 621

ምዕራፍ 72

የንጉሠ ነገሥቱ ሥጋትና ዝርዝር ምክር—የልጅ ኢያሱ አልጋ ወራሽነት — የራስ ተሰማ ናደው እንደራሴነት. 629

ምዕራፍ 73

የመለያየት ስሜት—የቀኅሹም አባተና የደጃዝማች አብርሃ ጦርነት 639

ምዕራፍ 74

የራስ ቢቶደድ ተሰማና የእቴጌ ጣይቱ የሥልጣን ፍልሚያ —የእቴጌይቱ ከሥልጣን መወገድና የራስ ተሰማ ዕረፍት 647

ምዕራፍ 75

በየግዛታቸው ያሉት ባለሥልጣኖች — የወጣቱ የልጅ ኢያሱ ሥልጣን አያያዝ—የራስ አባተ ተቃውሞና እስራት—ፊታውራሪ ገብረ ማርያምና ቀኛዝማች ደቻሳ... 651

ምዕራፍ 76

የደጃዝማች ሥዩምና የራስ ቢቶደድ መንገሻ አቲከም ጠብ 659

ምዕራፍ 77

ያሬ ምኒልክ ዕረፍት 665

በዳግማዊ ምኒልክ ዘመነ መንግሥት የነበሩ መኳንንትና መሳፍንት 695

ዋቢ መጻሕፍት 705

መታሰቢያ

ከግሳደግ ጋር የመዠመሪያውን ፊደል ሀሁ...ን በንባብ እንድ ዠምርና በጽሕፈት እንድሠማራ ያደረጉኝን አባቴን ደብተራ መኩሪያ ጉልቴንና የመዠመሪያውን መምህሬን የኔታ ስብሐት ለአብን ፣ (1912—1918)

በሥጋ ሳልወለደው ከአማርኛና ከዜማ ትምህርት ቤት አውጥቶ ዘመናዊውን የመዠመሪያውን የፈረንሳይ ትምህርት ቤት በአልያንስ እንድዠምር ያደረገኝን በጅሮንድ መንገሻ ገብረየስን ፣ (1919—1920) ከአባቴ ጋር ባላቸው የዝምድና ሰበብ በቤታቸው አስቀምጠው ቀለብ ቆርጠው በጸሐፊነት ሙያ እንድሠለጥን የፈቀዱልኝን ከቡር ቢቶደድ ወልደ ጻድቅ ጐሹን (1921—1926)

ያገር ነጻነት በ1933 ዓ.ም. ከተመለሰ ወዲህ በትምህርት ሚኒስቴር በ1934 ዓ.ም በመንግሥት ሥራ በተሠማራሁበት ወቅት ከደንበኛው ሥራዬ ጐን የደራሲነት ሙያ በፈቃዴ ስወጥን ፣ በቅንነት እርዳታቸው ያልተለየኝን ከቡር ደጃዝማች መኩንን ደስታን ፣ (1944—1949) እያ መሰገንሁ ፣ የዚህን መጽሐፍ መታሰቢያነት ሰጥቻለሁ ።

ተ.ጸ.መ.

ግመልከቻ

ቅኝ አገር ፈላጊዎች አውሮፓውያን፡ ከራሳቸው አልፈው ሌላውን ያል ሠለጠነውን አገር በሚወሩበት መስመር ፣ የብዕር ሰዎቹ ደግሞ የራሳ ቸውን አገር ታሪክ ጽፈው ከአገባደዱ በኋላ ፣ የሌላውን ወደኋላ የቀ ረውን አገር ታሪክ በየመስኩ እየጻፉ ማራባታቸው ግልጽ ነው ። በኢትዮጵያም በሌላው የሥራ ዘርፍ ወደኋላ እንደ ቀረን ሁሉ ፣ ፊደል እያለን በሥነ ጽሑፍ ረገድ አልተራመድንም ።

ስለዚህ ፈረንጆች የኛን የመሬት መልክዓ ምድር ተራራውን ፣ ወንዛ ወንዙን ፣ ባሕሩንና ደሴቱን ከፖለቲካውና ከጦርነቱ ጋር ፤ የቤተ ክህነቱንና የቤተ መንግሥታችንን ታሪክ እኛ ባለቤቶቹ ያል ጻፍነውን ወይም በተወሰኑ ሊቃውንት ባጫጭሩ በግዕዝ ተጽፎ በየ ገዳማቱ ፣ በየቤተ መንግሥቱ የተቀመጠውን የገዛ ታሪካችንን እነሱ ተፈላልገውና ተመራምረው በየቋንቋቸው ተርጉመው ፣ በጽሑፍ አስፍ ረውታል ። በማጎተም አራብተው ለዓለም ከማሳወቅ ጋር እኛንም የገዛ ታሪካችንን ያስተምሩናል ። በዚህ የመማር ዕድል ያለው የውጭ አገር ቋንቋ ዐዋቂው ብቻ ነው ። የኛንም ታሪክ በደንብ ለመመርመር የሚችለው ጽሑፋችንን ለማንበብና በቋንቋችን ለመናገር የቻለው ነው ።

በዕውቀትና በልማት ልዩነት የተነሣ ፣ አንድ ኢትዮጵያዊ የእንግ ሊዝን ወይም የአንዱን አውሮፓዊ አገር ታሪክ ለመጻፍ ቢነሣ ያል ተባለ ወይም ያልተገለጸ ነገር ካለማግኘቱ ጐን አነሣሡ እንደ ከንቱ ድፍረት ይቆጠራል ። አንድ የውጭ አገር ሰው ያንዱን የአፍሪካ አገር እንደዚሁም የኢትዮጵያን ታሪክ በሙሉ ወይም በከፊል ቢጽፍ አግ ባብ ሆኖ ይገኛል ። ተወላጆቹም ማንበብና ማድነቅ የሚመርጡት ከራ ሳቸው ተወላጅ ይልቅ የርሱን ነው ። በዚህ ምክንያት ስለ አፍሪካም በጠ ቅላላው ፣ በተለይም ስለ አገራችን ታሪክ የፈረንጆችን መጽሐፍ ማን በብና መጥቀስ ውዴታም ግዴታም ከሆነ ጊዜው ሩቅ ነው ። ስለዚህ ከቅኝ አገዛዝ ነጻ ብንሆንም ፣ እንደ ኢኮኖሚው ሁሉ በሥነ ጽሑፍም ረገድ ከጥገኝነት ነጻ አልወጣንም ማለት ነው ። ባሁኑም ጊዜ ዐው ቀን ያገር ፣ የባህል ፣ የወገንነት ተቆርቋሪነትና ፍቅር አድሮብን መከ ላከሉን ካላወቅንበት ቋንቋቸው ቋንቋችንን ፣ ፊደላቸው ፊደላችንን እያደር ከመጫንና ከማደብዘዝ ላይ ይገኛል ። ወጣቶቻችን የራሳቸው

ቋንቋ ሳያጡ ንግግር በሚለዋወጡበት ጊዜ ቢያንስ ከ10 እስከ 20 በመ
ቶው ያህሉ እንግሊዝኛ ነው። በባንክ፣ በዩኒቨርስቲ፣ በመገናኛ፣ በሐኪ
ሞች አዛባቢ ውይይታም፣ ግዥታም ተጨማምሮ እንግሊዝኛው ጽሑፍ
ያማርኛውን ጽሑፍ ከዕለት ወደ ዕለት ሊተካው ይታያል።

አገራችን ከፋሽስት ወረራ ነጻ ከወጣችበት ጊዜ ከ1933 ዓ.ም
ጀምሮ ከዕለት ሥራዬ ጐን የጻፍሑዋቸው መጻሕፍት በእንግሊዝ
ኛው ፋንታ ለትምህርት ቤት ተመድበው አገልግሎት ማበርከታቸው
የታወቀ ነው። አሁን ደግሞ፣ ከ1967 ዓ.ም. ጀምሮ ወደ ጡረታ
በመገለል የበቃ ጊዜ ስለአገኘሁ፣ ካሜ ቴዎድሮስ እስከ ዳግማዊ
ምኒልክ ዘመን መንግሥት ፍጸሜ ድረስ ያለውን የኢትዮጵያ ታሪክ
በሦስት ቅጽ የተከፈለውን ለማዘጋጀት ረዳኝ። ከንዚህም ውስጥ የመጀ
መሪያው መጽሐፍ፣ "ዐፄ ቴዎድሮስና የኢትዮጵያ አንድነት" ሁለተ
ኛው፣ "ዐፄ ዮሐንስና የኢትዮጵያ አንድነት" በሚል ሥያሜ ታትመው
የመሠራጨት ዕድል አግኝተዋል። በነዚያው ዓይነት ይኸው ያሁኑ
መጽሐፍ "ዐፄ ምኒልክና የኢትዮጵያ አንድነት" የሚለውን አርእስት
እንደያዘ ታትሟል።

በጽሑፉ ውስጥ የተጠቀሰው ዓመተ ምሕረት እንደ ኤውሮፓ አቆ
ጣጠር (አ. ኤ. አ.) ተብሎ ከተለየው በቀር፣ የቀረው ሁሉ እንደ ኢት
ዮጵያ ዘመን አቆጣጠር መሆኑን አመለክታለሁ።

መስከረም 30 ቀን 1983 ዓ.ም.

ደራሲው

መቅድም

በዘመነ መሣፍንት ፣ የሥልጣን ሽሚያ ሲደረግ ማንኛውም በዚህ እድገት ደረጃ ይገኝ የነበረ መንግሥት እንዳጋጠመው ሁሉ ፣ ባገራችን የአንዱ አካባቢ ገዥ ሌላውን ለማስገበር ፣ አንዱ ሁለተኛውን ከዶ ከሌላው ጋር በማበር ሥልጣን በእጁ ለማስገባት ሲል ብዙ ወጣ ውረድና ጦርነቶች አጋጥመዋል ። ይህ የሥልጣን ሽሚያ ያስከተለው የእርስ በርስ ጦርነት የውስጥ መዳከምን ከማስከተሉም ፣ በተጨማሪ የውጭ ወራሪዎች ወዳገራችን አሰፍስፈው ለመግባት ሁኔታው እንዲመቻችላቸው አድርጓል ።

ዐፄ ምኒልክ ፣ በትረ መንግሥት ከመጨበጣቸው በፊትና ከጨበጡም በኋላ ፣ የሹመት አባቶቻቸው የጀመሩትን የተለያዩ አውራጃዎችን መልሶ በኢትዮጵያ ማዕከላዊ መንግሥት ሥር ለማጽናት ብዙ ደክመዋል ። በዚህም ጥረታቸው ተቀናቃኝ የአውራጃ ገዢዎችን ይነስ ይብዛ በሰላማዊ መንገድና አልፎ አልፎም እምቢተኝነት ያሳዩትን ገዢዎች አስገድደው በማስገበር ጅምሩን ከግብ ለማድረስ በቅተዋል ።

በ19ኛው ምዕት ዓመት ባገራችን ቀደም ብሎ የተጀመረው የሥልጣን ሽሚያ ያስከተለው የእርስ በርስ ጦርነት የማዕከላዊ መንግሥት በመዳከሙ የተነሣ አገሪቱን ቅኝ አድርጎ ለመያዝ ምኞት ለነበራቸው የውጭ ወራሪ ኃይሎች አመቺ አጋጣሚ እንደ ፈጠረላቸው ከነበረው ሁኔታ መገንዘብ ይቻላል ። የአውሮፓ ቅኝ ገዢዎች አፍሪካን ለመቀራመት የተነሡበት ዘመን ስለነበር ፣ በኢትዮጵያም እነዚህ ቅኝ ገዢዎች በወኪሎቻቸው አማካይነት አንዱን ወገን ለጊዜው ደግፈው በሌላው ላይ በማስነሣት ፣ በወቅቱ ሥልጣንን ለመያዝ እጅግ ተፈላጊ የሆነውን የጦር መሣሪያ እንደ ገጸ በረከት በማቅረብ አንዱን ሲያነሡ ሌላውን ሲጥሉ ፣ ለአንዱ ሲታመኑ ሌላውን ሲክዱ ፣ በአንዱ አካባቢ ተሰሚነት ሲያጡ ወደሌላው ሲያቃኑ በፈጠሩት ችግር አገራችን ከባድ ፈተና ላይ ወድቃ ነበር ።

አውሮፓውያን ቅኝ ገዢዎች በፈጠሩት ምስቅልቅል ሁኔታ የተነሣ በግዛት አንድነቷና ለረዥም ዘመን ተጠብቆ በቆየው ነጻነቷ ላይ አደጋ ሲያንጣብብበት ታይቷል ። በዚህም የተነሣ ኢትዮጵያ

እጅግ ረዥም በሆነው ታሪኳ ውስጥ አጋጥሟት የማያውቀው ገሀድ የሆነ የግዛት መደፈርና የውጭ ኃይል በግዛቷ ሰሜናዊ ክፍል መቆና ጠጥ የበቃው በዚህ በዘመነ ቅኝ ግዛት ሽሚያ ወቅት ነበር ። ይህም በኢትዮጵያ ላይ ብቻ የታየ ክስተት አይደለም ።

ያለፈውን የዓለም ታሪክ አገላብጠን ስናነበው የፋርስ ፣ የባቢሎን ፣ የግሪክ ፣ የሮማ ፣ የዓረብ ፣ የቱርክ ፣ የቄሳር ግዛቶች በጦርነቱ ተንኰታ ኩተው ይዘውት የነበረውን ሰፊ ግዛት አጥተዋል ። እንደዚሁም ጥንት በብርታቱም ሆነ በግዛቱ ስፋት ገናናነት የነበረው የኢትዮጵያም መን ግሥት ከመካከለኛው ዘመን ዠምሮ በተስፋፊዎችና በአውሮፓ ቅኝ ገዢዎች ሴራ መከፋፈልና መዳከም አጋጥሞታል ።

ካፄ ቴዎድሮስ ዠምሮ እስከ ዐፄ ምኒልክ ዘመነ መንግሥት ድረስ ባገራችን ለመግባት ካሰፈሰፉት የውጭ ወራሪዎች መካከል ቀንደኞቹ ግብጾችና ኢጣሊያኖች ናቸው ።

በዐፄ ቴዎድሮስ የተደከመበትና በዐፄ ዮሐንስ የተጣረበት የኢትዮጵያን አንድነት የማጠናከር ዓላማ በዐፄ ምኒልክ ይበልጥ ለፍሬ በቅቷል ። በዐፄ ምኒልክ ዘመን የኢትዮጵያን አንድነት በማጠናከር ረገድ ከፍተኛ ውጤት የታየ ቢሆንም ፣ የኢጣሊያ ቅኝ ገዥዎች ዐፄ ዮሐንስ መተማ ላይ የወደቁበትንና ምኒልክ የተተኩበትን የሽግግር አጋጣሚ በመጠቀም የሀገሪቱን የቀይ ባሕር ጠረፍ "ኤርትራ" በሚል ሥያሜ በመያዝ የፈጠሩትን ችግር ማስወገድ በወቅቱ አለመቻሉን በመጽሐፉ ውስጥ በስፋት ተተንትኗል ።

በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የሚነበበው ታሪክ ከመቅደላውም ውጊያ ፣ ከግብጾችም ጦርነት የበለጠ በኢትዮጵያና በኢጣልያ መካከል ከዶጋሊ ዠምሮ በኮአቲት ፣ በሰንዓፌ ፣ በደብረ ኃይላ ፣ በአምባ አላጌ ፣ በመቀሌ ፣ በዓድዋ የተካሔደው ጦርነትና ከዚያም ወዲህ የታየውን የሰላም ፣ የዲፕሎማሲ ፣ የልማትና የአንድነት ትግል ነው ። ሁለቱ አገሮች በአህጉርና በባሕር የተለዩ ፣ በዘር ፣ በባህል ፣ በቋንቋ የማይገናኙ ሆነው ሳለ አንደኛውን ከሩቅ አገር የግዛት ምኞት ስቦት ፣ ሁለተኛውን የአገሬን ነጻነት እጠብቃለሁ የሚል ቅዱስ ቅናት አነሣሥቶት በመጋጨ ታቸው ብዙ ደም ተፋሰዋል ። ለሁለቱም አገሮች በባህልና በልማት መስክ ሊያገለግሉ የሚችሉ ብዙ ተወላጆች በየጦሩ ሜዳ ወድቀው ቀርተዋል ። ከሁለቱም ወገን ብዙ ሀብት ባክኗል ።

በሁለቱ ወገን ለሞተውም ፣ ለጠፋውም ሀብት ኃላፊዎች ኢጣልያኖች ናቸው ። ኢጣሊያኖች ነጻነታቸውን ከአቋቋሙ በኋላ ፣ ባገራቸው የሚያርሱት ለም መሬት ሳያጡ የሚበላው ፣ የሚለበሰው በገዛ

አገራቸው እያላቸው ፣ ራሳቸው ተሟልተው ሳይሠለጥኑ ኢትዮጵያን እና ሠለጥናለን በሚል የሐሰት ምክንያት ወዳጅ መስለው እንደ ድመት ተስበው ከማድባት ጋር በእንግሊዝ ተደግፈው ወደ ኢትዮጵያ ገቡ ።

የኢጣልያ ባለሥልጣኖች ፡ ምጥዋን ከያዙ ጀምሮ የሚሰጡት ምክ ንያት ኧጉርጉር ነበር ። አንድ ጊዜ ፡ "የመጣነው በእንግሊዝና በኢትዮጵያ ፈቃድ ነው" ሲሉ ፡ ዐፄ ዮሐንስ ደግሞ ፡ "መች ፈቀ ድሁና" ስለአሉ ፡ "የለም የኛ አመጣጥ ወደቡን ብቻ ይዘን በወዳጅነት ንግድ ለማስፋፋት ነው" አሉ ። በሚቀጥለው ባዬ ምኒልክ ጊዜ ደግሞ ፡ "የበረሀው ሙቀት ስላስቸገረን ወደ ደጋው ክፍል ለመሥፈርና የበጋ ውን ጊዜ ለማሳለፍ ይፈቀድልን" ብለው ለመኑ ። በመጨረሻ ደግሞ ፡ የቅኝ አገር ፍላጎታቸውን መደበቅ ሲያቅታቸው ፡ "የለም እው ነተኛው ዓላማችን የመላዋ ኢትዮጵያ የበላይ ሆነን ሕዝቡን ለማሠል ጠን ነው" በማለት ሰበባቸውን ከዕለት ወደ ዕለት እየቀያየሩ ፡ ወደ ትልቁ ወደ ተዋረዱበት ወደ ዓድዋው ጦርነት ሊደርሱ ቻሉ ።

ጠቅላይ ሚኒስትሩ ፍራንቸስኮ ክሪስፒ ፡ ይኸን የመሳሰለውን እያፈ ራረቀ ሲያቀርብ የራሱ ትውልድ አገር ሲቺሊያ ፡ ፊደል ያልቆጠረ ባላገር የመላበት ፡ ለም መሬትና በረሀው ከልማት የራቀ የወንጀለኛ ሠፈር ነበር ። አሁንም እንኳን ከዘጠና ዓመት በኋላ በማፊያ ስም የሚጠራው የወንጀለኛ ጐሬነቱ በዓለም የታወቀው ይኸው ሲቺሊያ ነው ። ጠቅላይ ሚኒስትሩ ብዙ የኢጣሊያ ታላላቅ መማክርት በሰው ልጅ ትክክለኛ መብትና ነጻነት የሚያምኑት ሲመክሩትና ሲያወ ግዙት ራሱን እንደ አገር አፍቃሪ ፡ እነርሱን ላገራቸው እድገ ትና ገናናነት እንደማያስቡ እያደረገ ይወነጅል ነበር ።

ወደፊት በየምዕራፉ በዝርዝር እንደምናነበው ፡ ክሪስፒ መንፈሱ በሙሉ በቅኝ አገር ምኞት ላይ ስለ ተመረዘ ያገሩን ሰዎች ምክር መስማት አልፈለገም ። ባለፈው ዘመን በብዙ ጦርነት የተዳከመውን የሕዝባቸውን ሕይወት ከጦርነት ለማዳን አጥብቀው ሰላም የፈለጉት ዐፄ ምኒልክም በበኩላቸው የሚያቀርቡለትን የሰላም ጥሪ ወደ ፍርሃት በመተርጐም ከምጥዋ እስከ አሸንጌ ሐይቅ ድረስ ወታደሩ እንዲገሠግሥ ሲያደርግ ፡ ለጠቅላይ አዛዡ ለጄኔራል ባራቲዬሪ ቀደም ብሎ የሰጠው መመሪያ ፡ "የትግራይ ግዛት ለኢጣሊያ ክፍት ነው ፡ ሳንይዘው ብንቀር የኛ ስንፍና ነው" የሚል ነበር ።

ዐፄ ምኒልክ ሙሉ የሕይወታቸው ታሪክ ሲነበብ ፡ አገራቸውን ለማሠልጠን ከሁሉ በፊት የሥልጣኔ ባለቤት ከሆኑት ፈረንጆች ጋር መቀራረብ ፡ ባገር ውስጥ ያለውን ልዩ ልዩ ሃይማኖት የያዘውን ክርስ

ቲያኑንም ፣ እስላሙንም ፣ ልዩ ልዩ ነገዶችንም አስተባብረው ባንድ እግር በማቆምና በማሠልጠን ወዳንድ ወደ ታወቀ የሰላም አኗኗር ለመምራት መሆኑ ይታያል ። ስለዚህ ቀድም ብለው ከፈረንሳዮቹም ፣ ከኢጣሊያኖቹም ፣ ከመስኮቦቹም የተወዳጁት ፣ "በነርሱ በኩል መምህራን አግኝቼ አገሬን አሠለጥናለሁ ፤ ከነርሱ የጦር መሣሪያ ገዝቼ በዚህ መስመር የሚነሣብኝን ጠላቴን በመደምሰስ መንግሥቴን አጠናክራለሁ " የሚል ምኞት እንደ ነበራቸው ግልጽ ነው ።

በዚሁ ጊዜ ፣ ካፔ ቴዎድሮስ ዘመን ዝምሮ ካገር ውስጥም ሆነ ከውጭ የሚቀሰቀስ ማናቸውንም ጦርነት የሚያስከትለውን መከራና ፍዳ ፣ ዋይታና ሰቆቃው በመገንዘብ ጦርነት የሚወገድበትን ፣ ሰላም የሚገኝበትን መንገድ አጥብቀው ሳይሹ ፣ ለውጊያ የተዘጋጀውን ባላጋራቸውን ሳይመክሩና ሳያባብሉ ፣ በቀላሉ ለማሸነፍ የሚያስችል ጉልበት እንዳላቸው ቢያውቁትም ፣ በማን አለብኝ ወይም በግልፍታ ፣ በኩራት ወይም በትምክህት ተዋግተው አያውቁም ። ከዚህም የተነሣ ከመቅደላ አምልጠው ከወጡ ዝምሮ (1857 ዓ. ም.) በሕመም ወድቀው እስከ ሞቱበት እስከ 1906 ዓ. ም. ድረስ ዐፄ ምኒልክ በርከት ያሉ ጦርነቶች ሲያደርጉ ዕድላቸው ሆኖ ባንዱም የጦር ግንባር ተሸንፈው አያውቁም ።

የኢጣሊያ መንግሥት ፣ መላ ኢትዮጵያን በበላይነት ካልገዛሁ ብሎ በተነሣበት ሰዓት የጦር መሣሪያውን ራሱ የሚሠራ ያንድ አውሮፓዊ መንግሥት ኃይል ከባድነት እንዳለው ዐፄ ምኒልክ ተረድተውታል ። ኢጣሊያን ከጐበኙት ከራስ መኰንንም ፣ ከየፈረንጁም በደንብ ሁኔታውን አጢነውታል ። ስለዚህም ጦርነቱን ለማስቀረት በብዙ አንጻር ሞክረው ፣ ሙከራቸው ፍሬ ቢስ ሆኖ የኢጣልያ ጦር የራስ መንገሻን ጦር አሸንፎ ፣ ትግሬን በመላ ወርሮ አሸንጌ መድረሱን ሲሰሙ ፣ ወደ ጦሩ ግንባር ጉዞ ከመዝመራቸው በፊት ያደረጉት ቀጥሎ ያለው የክተት ዐዋጅ በራሳቸው መተማመናቸውን ላገራቸው ለመሠዋት መቁረጣቸውን ይገልጻል ።

> " . . . እግዚአብሔር በቸርነቱ እስካሁን ጠላት አጥፍቶ አኖረኝ . . . እንግዲህ ብሞትም ሞት የሁሉ ነውና አላዝንም ። ደግሞ እግዚአብሔር አሳፍሮኝ አያውቅም ። እንግዲህም ወደፊትም ያሳፍረኛል ብዬ አልጠራጠርም . . . "

እውነትም እንደ ድመት እያደባም ፣ እየተወረወረም እስከ አሸንጌ ሐይቅ በገሠገሠው ጠላታቸው ላይ በእርሳቸው የሚመራው ጦር እንደ አንበሳ ተቆጥቶ በአባ ላጌም ፣ በመቀሌም በተለይ ዓድዋ ላይ የፈጸመው የዝብዙ ሥራ ኢትዮጵያን ያኮራ ፣ ኢጣልያንን ያሳፈረ ፣ ዓለ

ምን ያስደነቀ ፣ የኢጣሊያን የዚያን ጊዜ ወዳጆች ጀርመኖችንና እን ግሊዞችን ያስቆጨ ሆኖ ተገኘ ። የኢትዮጵያ ድል አድራጊነት የራሷ ብቻ ሳይሆን ፣ የአፍሪካና የእስያ ተወላጅ ሁሉ ድል እንደ መሰለ ተሸ ናፊም ኢጣሊያ ብቻ አልሆነችም ። ቅኝ አገር ያላቸውም ፣ የሌላቸውም አውሮፓውያን በዚህ ጦርነት አብረው እንደ ተሸነፉ ቆጥረውታል ። ነጭ የማይሸነፍ ነው ተብሎ እስከዚህ ጊዜ ድረስ የታመነውም በዚህ ጊዜ ተባበለ ።

እላይ እንዳልነው ፣ ከመዠመሪያው የዓለም ጦርነት በኋላ የባል ካን አገሮች ፣ ከሁለተኛው ዓለም ጦርነት ወዲህ አፍሪካውያን ነጻነ ታቸውን አግኝተዋል ። ኢትዮጵያም በሠለጠኑት አውሮፓውያን ዘን ድና በዓለም ዘንድ በይበልጥ የታወቀችው ፣ ቀድሞ ገሸሽ እያደረጉዋት በመናቅ ስሜት የቆዩት የአውሮፓ ኃያላን በአዲስ አበባ ሌጋ ሲዮን ከፍተው ሙሉ የዲፕሎማሲ ዕውቂያ ያደረጉላት ፣ የድሉን ኮከብ በዓለም ሰማይ ላይ ካበራው ከዓድዋ ድል በኋላ ነው ።

ንጉሠ ነገሥቱ በጦር ሜዳ ድል ማድረጋቸውና ፣ በዓለም አቀፍ ደረጃ መታወቃቸው ጉልህ የሥራ ውጤት ነው ። ይሁን እንጂ ለነጻነት ዘለቄታ ዋስትና የሚሆነው እንደ ሠለጠኑት አገሮች ሠልጥኖ መገኘት መሆኑን በደንብ ስለተገነዘቡ ፣ ከዓድዋ በፊት የወጠኑትን የልማት ሥራ ከዓድዋ በኋላ እንደ ተመኙት ሳያገባድዱ በመካከሉ እርጅና ፣ ሕመምና ሞት ተከታትለው ቀደሟቸው ። ከዓድዋ ድል በኋላ የሰላምና የጤንነት ዘመን ተጐናጽፈው ቢሆን ኖሮ ኢትዮጵያን ምን ያህል ሊያራምዱት በቻሉ ነበር ።

ዳሩ ግን ፣ በዕድሜያቸው በሁሉ አንጻር የታደሉት ንጉሠ ነገሥት ጠባያቸውን ከነችሎታቸው ወርሶ ምኞታቸውንና የሥራ ውጥናቸ ውን ወደ ፍጻሜ የሚያደርስ አልጋ ወራሽ በማግኘት ረገድ አልታ ደሉም ። በዓለም ያሉ አብዛኞቹ የታላላቅ መሪዎች ዕድል በዚህ በኩል ተመሳሳይ ነው ። ነገሥታትና መሪዎች የሞት ሽታ ሲሰማቸው ፣ በሕ ይወታቸው ዙፋናቸውን ለወደዱት ወይም በዘር ወራሽነት ለሚገባው በኑዛዜ ማውረስ ሲችሉ ፣ የነበራቸውን ገናናነትና ችሎታ ለወራሽ የመ ተው ዕድል ሳያገኙ በድነ ሥጋቸው ስሙን ብቻ ለወገኑና ለዓለም አውርሶ ፣ ተመልሶ ለመውጣት ወደማይችልበት ወደ መቃብር ይወርዳል ።

ተ. ጸ. መ.

ታሪክ አሳታሚ

TARIK Publishers

+251911487024

ዕውቀት እንመግባለን!

"የንፍስ ምግቧም ዕውቀት ነው።" እንዲሉ አባቶቻችን

ጃዕፈር መጻሕፍት

JAFAR BOOKS

የንባብ ባህል እንዲዳብር እንተጋለን!

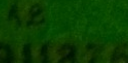

አድራሻ፡ አዲሱ አበባ ለገሃር ዮክ ነዳይ ማደያ ነን
ተወልደ ሕንጻ ምድር ላይ

0911125324 - 0911876427
0913844367

ከዓመት እስከ ዓመት ቅናሽ!

ዳግማዊ ምኒልክ ካህናትንና ሴቶች ሳይቀሩ ባንድነት አስተባብረው ኢትዮጵያውያንን ባንድ እግር አቁመው በአገር ወራሪ ፊት አሰልፈዋል ቁጡን ሙሉ በማዋጋት ይኸን ዓለም የተደነቀበትን ድል ባጭበት ማታ ወደ ሰፈራቸው ሲመለሱ ፡ አዲ ፊቂ ገሟ ላይ ወጥተው በእንዳ ሰንበት ቤተክርስቲያን ገብተው ይኸን ድል ለሰጣቸው እግዚአብሔር ምስጋና አቅርበዋል። አዲ ፊቂ በእንዳ ኪዳነ ምሕረት በመነኩሲይቶ ተራራ መካከል የሚገኝ ነው። የአዲ ፊቂም ተራራ ከባሕር ከፍታው 2062 ሜትር ነው። ከሉሎቹ አብያተ ክርስቲያናት ወደዚህ መሔድን የመረጡት ምናልባት ጦርነቱ የተደረገው የካቲት 23 ቀን እሑድ ስለሆነ የአዲፊቂ ቤተ ክርስቲያን እንዳ ሰንበት (የሰንበት ቤተ ክርስቲያን) ስለሆነ ዕለተ ሰንበት 'የለቱ ለት ቀናኝ' በሚሉ አምነት ይሆናል።

ከዚያ ወርደው ሠራዊቱ "እየገደለ ሰጠው ላሞራ!" እያለ በሆታ እያጀባቸው በደስታና በእልልታ ወደ ሰፈራቸው ደረሱ። ወደ ድንኳናቸው ገብተው በዙፋናቸው እንደ ተቀመጡ ÷ ጦርነቱን እንደ ወንድ በትጋት የተካፈሉት የሚወድዋቸው ባለቤታቸው እቴጌ ጣይቱ በኢትዮጵያ ልማድ ለዝግና ÷ ለገዳይ እንደሚደረገው ሁሉ ንጉሠ ነገሥቱ ወደ ተቀመጡበት ዙፋን ቀርበው እጅ ነሥተው የድል አድራጊነት ምልክት የሆነውን የወርቅ ሎቲ በዦሮአቸው አንጠለጠሉላቸው።

በማግሥቱም ÷ በዓድዋና በእክሱም ዙሪያ ያሉ ካህናት ለድሉ በዓል ተስብስበው ነበርና ምራቱ በቅድሚያ ለእክሱም ካህናት ስለተሰጠ ካህናቱ ከድጓ ውስጥ "ሞየ ለሞት ሰዓሮ ለጣኦት ወገብረ ትንሣኤ በሰንበት" (የድጓው ትርጉም "ሞትን አሸነፈ ጣኦትንም ሻረ ÷ በሰንበትም ትንሣኤ አደረገ" ተብሎ ለጌታችን በጳውሎስ የተነረውን ለምኒልክ ለማውረስ ነው። ጢሞቴዎስ ምዕ.1 ቁ.10 ÷ ዕብ.2 ቁ.14) የሚለውን ጥቅስ ገሠው አዜሙ። ምስማክም "እንተ ቀጥቀጥኮ አርእስቲሁ ለክይሲ ወትሁቦሙ ሲሳዮሙ ለሕዝበ ኢትዮጵያ" የሚለው ከዳዊት መዝሙር ተዘመረ።

በአዲስ አበባ ገና የጦርነቱ ወሬ ሳይሰማ ውጊያውና ድሉ በተፈጸመበት ቀን የጊዮርጊስ ለት የቤተ ክርስቲያኑ አለቃ መምህር ጽጌ የሚባሉት ለቅ የተቀኙት መወድስ ቅኔ እንዶ ትንቢት ሆኖ ተደንቆላቸዋል። ቅኔው ታሪካዊ ስለሆነ እንደሚከተለው አሰፍረነዋል።

በሐፅነ ምኒልክ ይረፍቅ ሰማዕተ ልዕልና
ወበሐፅነ ሰማዕት ይትሐወስ አሰረ ምኒልክ ላዕክ
አስመ አም ሮምያ ፈትተ አድባረ ድንጋጹ ወሀውክ
ምኒልክ ንጉሠ አድነኖ ዘኢዮር መልአክ
ወአግረ ምኒልክ ኢይትሐወክ
አስመ በቅድሜሁ የሐውር ጸያሔ ፍኖት ወልደ አምላክ
ቡርክትሂ ገነተ ጽጌ አስመ ውእቱ ቡሩክ
ዓለመ ምኒልክ ቀዳማዊ ዘይመጽእ ምኒልክ
ወሎቱ ሶርያ ትሰገድ ወታስተበርክ
በጽባህ አስመ ቀርበ ሙስና ሮምያ መሥዋዕተ ሠርክ

በሙሉ ሁሉን መተርጐም ምንም ያህል ስለማይጠቅም ከሙሉው አንዳንዱን ፍሬ ነገር ግዕዝ ለማያውቁ እናብራራለን። አምስተኛውና ስድስተኛው ሐረግ ÷ "ወአግረ ምኒልክ ኢይትሐወክ። አስመ በቅድሜሁ የሐውር ጸያሔ—ኖት ወልዶ አምላክ" "መንገድ ጠራጊው ወልደ አምላክ በፊቱ ስለሚሔድ ÷ የምኒልክ አርምጃ አይደናቀፍም" ማለት ነው ወልዶ አምላክ የራስ መኩንን የክርስትና ስም ስለሆነ መኩንን ግንባር ቀደም ጦር አዝማች እየሆኑ በአላጌና በመቀሌ እየተዋጉ ለንጉሠ ነገሥቱ የጦርነት ጉዟቸውን ያቀኑትን ለመዋቀስ ነው።

ከሁሉ የቅኔ ሐረጐች የመጨረሻው መስመር ÷ "በጽባህ አስመ ቀርበ ሙስና ርምያ መሥዋዕተ ሠርክ" "የሮማ ጥፋት እንደ ዕለት መሥዋዕት በጣት ቀርቧል" ያሉት ለባለቅኔው እንደ ደንበኛ ትንቢት ተቆጥሮላቸዋል። በእርግጥም ግንባር ቀደም ሆኖ በጣት ግሥጋሤ ደርሶ የተማረከው የዝፍኔራል አልቤርቶኒ ጦር የተመታውና የኢጣልያ ጦር ቅስሙ የተሰበረው ከጣቱ ላይ ስለሆነ "በጽባሕ አስመ ቀርበ ሙስና ሮምያ . . ." ብለው የጦርነቱ ዕለት የጦርነቱን ወሬ ሳይሰሙ የተቀኙትና በተግባር የተፈጸመው በትክክል ተገናኝቷል። አዲስ አበባም እንደገቡ ዐፄ ምኒልክ ይኸንኑ ሰምተው ሸልመዋቸዋል ይባላል።

⁞※※※※※⁞ ከ ተክለጻዲቅ መኩርያ "ዐፄ ምኒልክ እና የኢትዮጵያ አንድነት" መጽሐፋቸው ላይ የተወሰደ ⁞※※※※※⁞

******

ተክለ ጻድቅ መኩሪያ ስለተመለከቱባቸው አያሌ ሥራዎቻቸው መካከል ዋናዎቹ፦

- የኢትዮጵያ ታሪክ ከዐፄ ቴዎድሮስ እስከ ቀዳማዊ ኃይለሥላሴ፣
- የኢትዮጵያ ታሪክ ከዐፄ ልብነድንግል እስከ ዐፄ ቴዎድሮስ፣
- የኢትዮጵያ ታሪክ ከዐፄ ይኩኖ አምላክ እስከ ዐፄ ልብነድንግል፣
- የኢትዮጵያ ታሪክ ከአክሱም ዛጉዌ እስከ ይኩኖ አምላክ፣
- የኢትዮጵያ ታሪክና ጉቢያ፣
- ከጣኦት አምልኮ ወደ ክርስትና፣
- ጥንታዊት ኢትዮጵያና ግብፅ
- የሰው ጠባይና አብሮ የመኖር ዘዴ፣
- የግራኝ አሕመድ ወረራ
- ዐፄ ቴዎድሮስ እና የኢትዮጵያ አንድነት
- ዐፄ ዮሐንስ እና የኢትዮጵያ አንድነት

እና ሌሎችም ያልታተሙ አያሌ ሥራዎችም አሏቸው።

የሸፋን ገጽ ላዛይን ጠሀር 0913450005
ጃፋር መጻሕፍት ሂ JAFAR BOOKS +251911125324
ታሪክ አሳታሚ Tarik Publishers +251911487024
ዋጋ 557.90 ብር
$ 50